

TTM Henriksson Heidi(TEM)

11.10.2019
JULKINEN

Viite

Asia

Työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys ja kuluttaja-asiat- neuvoston kokous 24.10.2019, Luxembourg

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto kokoontuu Suomen puheenjohtajakauden toiseen kokoukseensa Luxemburgissa 24.10.2019. Kokouksen puheenjohtajina toimivat sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen ja työministeri Timo Harakka.

Ministerit keskustelevat **syrimättömyyden vahvistamisesta Euroopan unionissa**. Keskustelun taustalla on se, että neuvotteluissa direktiiviehdotuksesta ei ole merkittävästi edetty kuluneen kymmenen vuoden aikana. Neuvostossa kuullaan jäsenvaltioiden lisäksi EU:n perusoikeusviraston, komission ja kansalaisjärjestöjen näkemyksiä syrimättömyyden haasteista ja mahdollisuuksista torjua sitä. Keskustelun pohjalta on tarkoitus laatia puheenjohtajamaan päätelmät.

Neuvostossa keskustellaan **taidoista ja työmarkkinoiden osaamistarpeista muuttuvassa maailmassa sekä strategisesta lähestymistavasta jatkuvaan elinikäiseen oppimiseen**. Suomi on laatinut puheenjohtajana keskustelun pohjaksi kysymykset. Ne koskevat tarvetta parantaa mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen koko työuran ajan ja ottaen huomioon työmarkkinoiden tarpeet. Myös vaikeasti työllistettävien elinikäisen oppimisen parantamista sekä koulutuksen rahoitusvastuun jakautumisesta julkisen ja yksityisen sektorin sekä oppilaiden kesken pohditaan. Keskustelun pohjalta on tarkoitus laatia puheenjohtajavaltion päätelmät.

Kokouksessa on tarkoitus hyväksyä **hyvinvointitaloutta koskevat päätelmät**. Hyvinvointitalous on lähestymistapa, jonka tavoitteena on asettaa ihmiset ja heidän hyvinvointinsa politiikan ja päätöksenteon keskiöön. Hyvinvointitalous korostaa hyvinvointipolitiikan ja sitä tukevien rakenteiden merkitystä yhteiskuntien yhteiskunnalliselle vakaudelle, luottamukselle, kestäväälle kasvulle ja turvallisuudelle. Hyvinvointipolitiikat on päätelmissä rajattu koskemaan sosiaali-, terveys-, koulutus- ja työllisyyspolitiikkaa sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa. Päätelmissä peräänkuulutetaan olemassa olevien rakenteiden ja toimintatapojen nykyistä tehokkaampaa hyödyntämistä ja todetaan, ettei toimivaltamuutoksiin ole tarvetta.

Neuvostossa hyväksytään myös **päätelmät työn tulevaisuudesta ja EU:n tuesta ILO:n vuosisatajulistuksen toimeenpanolle**. Päätelmissä korostetaan, että työmarkkinat ja monet niiden muutostrendeistä ovat globaaleja, joten on tärkeää, että EU osallistuu asioiden käsittelyyn ILO:n puitteissa. ILO:n julistuksen ihmisläheistä lähestymistapaa työelämän murrokseen tuetaan. Lisäksi korostetaan jäsenvaltioiden ja EU:n toimia ihmisarvoisen työn ja globaalien työelämää koskevien sopimusten noudattamisen edistämiseksi kaikkialla maailmassa.

Lisäksi neuvostossa on tarkoitus hyväksyä **eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyen työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean vuotuisten raporttien avainviestit** työllisyyden ja sosiaalisen suojelun haasteista.

Neuvoston lounaalla keskustellaan **määräenemmistöpäätöksentekoon siirtymisestä sosiaalipolitiikan alalla** komission asiaa koskevan tiedonannon ja puheenjohtajavaltion kysymysten perusteella.

Suomi on kokouksen puheenjohtaja eikä tuo siten kokouksessa esiin omia kantojaan.

Asialista:**TORSTAI 24. lokakuuta 2019 (klo 9.30)**

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

- a) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)
- b) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Syrjinnän vastaisten toimien tehostaminen Euroopan unionissa s. 4

Periaatekeskustelu

Päätelmät hyvinvointitaloudesta s. 8

Hyväksyminen

Tiedonanto tehokkaammasta päätöksenteosta sosiaalipolitiikan alalla:

Uusien alojen yksilöiminen määränemmistöpäätöksiin siirtymistä varten s. 16

Komissio esittelee

Päätelmät: "Työn tulevaisuus: Euroopan unioni kannattaa ILO:n satavuotisjulistusta" s. 23

Hyväksyminen

Osaamisen sovittaminen työmarkkinoiden tarpeisiin muuttuvassa työelämässä - strateginen lähestymistapa jatkuvaan elinikäiseen oppimiseen s. 27

Periaatekeskustelu

Eurooppalainen ohjausjakso s. 30

- a) Keskeiset työllisyyshaasteet: työllisyyskomitean keskeiset viestit, jotka perustuvat vuotuisen työllisyyskehitysraporttiin ja työllisyyskehityksen seurantavälineeseen
- b) Keskeiset sosiaaliset haasteet: sosiaalisen suojelun komitean keskeiset viestit, jotka perustuvat sosiaalisen suojelun kehityksen seurantavälinettä koskevaan vuosikatsaukseen

Hyväksyminen

Muut asiat

- a) Konferenssi hlbt-henkilöiden tasa-arvon edistämisestä EU:ssa (Bryssel, 23. ja 24. syyskuuta 2019)

Komission tiedotusasia

- b) Sosiaalialan kolmikantahuippukokous (Bryssel, 16. lokakuuta 2019)

Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia

Oikeusministeriö

PERUSMUISTIO

OM2019-00362

DJO

Nyman Yrsa(OM)

02.10.2019

JULKINEN

Asia

EU;TSTK-neuvosto 24.10. Keskustelu syrjimättömyyden vahvistamisesta Euroopan unionissa.

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 24.10.2019

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostossa 24.10.2019 käydään keskustelu syrjimättömyyden vahvistamisesta Euroopan unionista.

Suomi laatii neuvoston puheenjohtajamaana ministerikokoukseen tausta-asiakirjan ja kysymykset keskustelun pohjaksi.

Suomen kanta

Suomi toimii kokouksessa puheenjohtajana eikä esitä kansallisia kantoja.

Poliittinen keskustelu syrjimättömyyden vahvistamisesta järjestetään, koska neuvotteluissa yhdenvertaisuusdirektiivi-ehdotuksesta ei ole merkittävästi edetty viimeisen kymmenen vuoden aikana. Keskustelun tavoitteena on myös tukea uuden komission työskentelyä, pyrkimyksiä ja aikeita syrjinnän vastaisen työn edistämiseksi.

Kokouksessa kuullaan jäsenvaltioiden lisäksi EU:n perusoikeusviraston, Euroopan komission ja kansalaisjärjestöjen näkemyksiä syrjimättömyyden haasteista ja keinoista vahvistaa syrjimättömyyttä.

Keskustelun perusteella voidaan tuottaa puheenjohtajamaan päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Syrjintäkielloista huolimatta syrjintää esiintyy laajasti Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Euroopan perusoikeusviraston tutkimuksen mukaan yksi viidestä kokee syrjintää tai häirintää eri perusteilla. Lähes puolet seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvista oli kokenut syrjintää viimeisen vuoden aikana ja yli 40 prosenttia vammaisista henkilöistä kokee esteettömyyteen liittyviä haasteita jokapäiväisten palveluiden käyttämisessä. Monessa tapauksessa syrjintä ei johda seuraamuksiin: suuri osa syrjinnän uhreista ei raportoi asiasta millekään viranomaiselle. EU-tason syrjinnänvastaisen lainsäädännön aukoista johtuen monella syrjinnän uhrilla ei ole oikeussuojakeinoja käytettävissään. Kansalaiset ovat tunnistanee tämän ongelman: 62 prosenttia EU-

kansalaisista yhtyy siihen, että toimenpiteitä tarvitaan lainsäädännön aukkojen poistamiseksi.

Oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 7.10.2019 on tarkoitus hyväksyä neuvoston päätelmät EU:n perusoikeuskirjasta. Päätelmissä käsitellään myös syrjintää. Viitaten komission vuotuisen raporttiin perusoikeuskirjan soveltamisesta sekä EU:n perusoikeusviraston (FRA) vuosiraporttiin niissä todetaan, että syrjintä on edelleen ongelma ja että neuvoston sitoutuminen syrjinnänvastaiseen toimintaan vahvistetaan perusoikeuskirjan mukaisesti. Lisäksi todetaan muun muassa yhdenvertaisuuselinten osalta, että niille on tärkeää turvata toiminnan mahdollistava ympäristö.

Poliittista keskustelua neuvostossa on valmisteltu sosiaalityöryhmän kokouksessa 7.10.2019. Heinäkuussa 2019 jäsenvaltioille lähetettiin kysely, jossa kartoitettiin niiden näkemyksiä syrjimättömyyden haasteista tällä hetkellä sekä muun muassa siitä, miten yhdenvertaisuusdirektiivin osalta voitaisiin päästä eteenpäin. Kyselyyn saatiin 20 vastausta.

Yhdenvertaisuusdirektiiviehdotuksen sisältö ja Suomen kannat siihen ilmenevät yksityiskohtaisemmin eduskunnalle 21.4.2010 toimitetusta U-jatkokirjelmästä 44/2008 vp sekä perusmuistioista 22.5.2019, OM2019-00217.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Yhdenvertaisuusdirektiiviehdotuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 19 artiklan 1 kohta; neuvoston yksimielinen päätös ja parlamentin hyväksyntä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Yhdenvertaisuusdirektiiviehdotuksen osalta, katso U-jatkokirjelmä 44/2008 vp, 21.4.2010, ja perusmuistio OM2019-00217, 22.5.2019.

Kansallinen valmistelu

EU25 jaosto 8.10.2019

EU-ministerivaliokunta 15.10.2019

Yhdenvertaisuusdirektiiviehdotuksen osalta, katso U-jatkokirjelmä 44/2008 vp, 21.4.2010, ja perusmuistio OM2019-00217, 22.5.2019.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.10.2019

Yhdenvertaisuusdirektiiviehdotuksen osalta, katso U-jatkokirjelmä 44/2008 vp, 21.4.2010, ja perusmuistio OM2019-00217, 22.5.2019.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Yhdenvertaisuusdirektiiviehdotuksen osalta, katso U-jatkokirjelmä 44/2008 vp, 21.4.2010, ja perusmuistio OM2019-00217, 22.5.2019.

Taloudelliset vaikutukset

Euroopan parlamentin tutkimusyksikkö on selvittänyt syrjinnän kustannuksia (Equality and the Fight against Racism and Xenophobia: Cost of Non-Europe Report, 2018, <https://epthinktank.eu/2018/03/28/equality-and-the-fight-against-racism-and-xenophobia-cost-of-non-europe-report/>). Inhimillisten vaikutusten lisäksi syrjintä aiheuttaa merkittäviä kustannuksia, esimerkiksi saamatta jääneitä tuloja ja vammaisten henkilöiden korkeampia asumiskustannuksia. Yhteiskunnalle syrjintä tarkoittaa muun muassa saamatta jääneitä verotuloja ja suurempaa tarvetta terveyspalveluille.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio antoi yhdenvertaisuusdirektiiviä koskevan ehdotuksen vuonna 2008. Ehdotetun direktiivin tarkoituksena on yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi ehkäistä työelämän ulkopuolisilla aloilla sellaista syrjintää, joka perustuu uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Direktiivi täydentäisi EU:n nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä ja loisi tätä kautta aikaisempaa yhdenmukaisemman vähimmäistason suojalle syrjintää vastaan. Ehdotus perustuu SEUT 19 artiklan 1 kohtaan (aiempi 13 artikla), jonka perusteella on annettu neuvoston direktiivit 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY.

Direktiiviehdotusta koskevissa neuvotteluissa ei ole juuri edetty kuluneen kymmenen vuoden aikana, vaikka suurin osa valtuuskunnista pitää direktiivin tarkoitusta tärkeänä. Kaikilla mailla on ehdotukseen yleinen tarkasteluvarauma ja kahdella maalla yleisvarauma. Direktiiviehdotuksen etenemistä on merkittävästi hidastanut muutaman jäsenvaltion esittämät periaatteelliset varaumat direktiiviehdotusta kohtaan. Direktiiviehdotukseen liittyvät huolenaiheet koskevat muun muassa direktiivin soveltamisalan suhdetta toimivallan jakoon EU:n ja jäsenvaltioiden välillä, eräiden säännösehdoitusten oikeusvarmuuden puutetta sekä täytäntöönpanon epäselviä kustannusvaikutuksia. Suomi pitää direktiiviä tärkeänä, mutta myös Suomella on ollut eräitä huolenaiheita, katso tarkemmin direktiiviehdotusta koskeva U-jatkokirjelmä 44/2008 vp, 21.4.2010. Ehdotuksen hyväksyminen edellyttäisi yksimielisyyttä neuvostossa ja Euroopan parlamentin hyväksyntää.

Komissio on 16.4.2019 antanut tiedonannon koskien tehokkaampaa päätöksentekoa sosiaalipolitiikan alalla. Tiedonanto on osa komission laajempaa sitoumusta tarkastella päätöksenteon tehostamista yksilöimällä aloja, joilla määräenemmistöpäätöstä voitaisiin käyttää enemmän. Siirtyminen määräenemmistöpäätöksentekoon syrjimättömyysasioissa ei vaikuta todennäköiseltä, koska tarvittavaa yksimielisyyttä jäsenvaltioiden kesken voi olla vaikea tästä asiasta saavuttaa.

Asiakirjat

Perusmuistio 22.5.2019, OM2019-00217

KOM(2008) 426 lopullinen, ehdotus neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

EUE, Antero Kiviniemi, antero.kiviniemi@formin.fi, p. +32 2 2878 507
OM; Yrsa Nyman, yrsa.nyman@om.fi, p. 02951 50293

OM, Timo Makkonen, timo-makkonen@om.fi, p. 02951 50230

EUTORI-tunnus

EU/2008/1180

Liitteet

Viite

Sosiaali- ja terveysministeriö

PERUSMUISTIO

STM2019-00287

KVY Palminen Elisa(STM), Korhonen Pasi(UM), Mustonen Pasi(UM), Vatanen Lea(UM), Heinonen Noora(VM), Mattila-Wiro Päivi(STM), Friman-Korpela Sarita(STM)

27.09.2019

Asia

EU; TSTK-neuvosto 24.10.2019; Neuvoston päätelmät hyvinvointitaloudesta

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 24.10.2019

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikatauluMinisterikeskustelu

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden (TSTK) neuvosto keskusteli 8.7.2019 hyvinvointitaloudesta. Keskustelun tarkoituksena oli raamittaa hyvinvointitaloudesta tehtävien neuvoston päätelmien sisältöä.

OECD:n pääsihteeri Angel Gurría toimi alustajana ja esitteli keskeisimmät tulokset hyvinvointitaloutta koskevasta, kansainvälisiä tutkimuksia kartoittavasta taustaraportista, jonka OECD tuotti Suomen pyynnöstä. Gurría korosti, että hyvinvointitaloudessa on keskeistä luoda toisiaan vahvistava kehä (virtuous circle), jossa hyvinvointi tukee yhteiskunnan vakautta, sopeutumiskykyä ja taloudellista kasvua, ja jossa makrotaloudellinen kehitys tukee hyvinvointia ja mahdollistaa investoinnit hyvinvointiin.

Lähes kaikki keskusteluun osallistuneet jäsenmaat tukivat Suomen aloitetta nostaa hyvinvointitalousteema esille puheenjohtajuuskaudella. Monet delegaatiot korostivat lähtökohtana, että hyvinvointitalous tukee taloudellista kasvua sekä yhteiskunnan sopeutumiskykyä ja vakautta. Delegaatiot kannattivat laajasti sitä, että nykyisiä rakenteita, kuten Euroopan sosiaalisen pilaren ja eurooppalaista ohjausjaksoa, tulee käyttää teeman eteenpäin viemisessä. YK:n Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteet kuin myös EU:n uusi strateginen agenda tulee ottaa huomioon. Monissa puheenvuoroissa myös korostettiin, että hyvinvointitalouden vaikutuksia tulee pystyä mittaamaan paremmin: tarvitaan parempia indikaattoreita. Työllisyyden, terveyden, sosiaalisen suojelun, koulutuksen ja osaamisen sekä sukupuolten välisen tasa-arvon merkitystä hyvinvoinnin keskeisinä osatekijöinä painotettiin. Eriarvoisuuden vähentäminen on tärkeää. Muita esiin tuotuja ehdotuksia olivat mm. että hyvinvointitalous-konsepti liitettäisiin valmisteilla olevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehikseen ja otettaisiin huomioon mahdollisessa uudessa EU:n strategiassa, joka korvaisi nykyisen Eurooppa 2020 -strategian. Keskustelussa korostettiin myös, että kansalliset erityispiirteet on otettava huomioon ja että EU:n nykyisiä toimivaltasuhteita

on kunnioitettava. Yhteistyötä TSTK- ja ECOFIN-neuvostojen kanssa tulisi lisätä. Myös neuvoston työllisyys- ja sosiaalisen suojelun komiteoiden tärkeä rooli indikaattorien kehittämistyössä nostettiin esille.

Ministerikeskustelu otettiin huomioon hyvinvointipäätelmien viimeistelyssä ennen kuin ne jaettiin jäsenmaille työryhmässä käytävää keskustelua varten.

Neuvoston työryhmäkeskustelut

Hyvinvointitalouspäätelmiä käsitellään sosiaaliasioiden työryhmässä, joka on tähän mennessä pitänyt asiasta kolme kokousta 25.7, 5.9 ja 25.9. Näistä kaksi jälkimmäistä olivat neuvoston sosiaali- ja kansanterveystyöryhmien yhteiskokouksia. Lisäksi päätelmät on käsitelty neuvoston koulutusasioiden komiteassa sekä esitelty nuoriso- ja urheilutyöryhmissä. Työryhmissä hyvinvointitalouspäätelmät ovat saaneet laajaa tukea. Jäsenmaat ovat esittäneet myös lukuisia yksityiskohtaisia muutosehdotuksia. Jäsenmaiden ehdotuksesta tekstissä on mm. entisestään korostettu sosiaalisen suojelun ja koulutuksen sekä sosiaalisen talouden tärkeää roolia hyvinvointitalouden edistämisessä. Euroopan ohjausjaksoa ja indikaattorityötä koskevia tekstejä on selvennetty. Terveyskohdat on käsitelty terveysattaseoiden kanssa, ja päätelmiin on lisätty elementtejä mm. ennaltaehkäisyn tärkeydestä sekä rokotuksista ja tarkennettu sanamuotoja koskien lääkkeiden saatavuutta ja lääkehoidon kustannuksia.

Aihetta käsiteltiin myös Helsingissä 18.-19.9. järjestetyssä puheenjohtajakauden korkean tason *Economy of Wellbeing* –konferenssissa, jossa teema sai laajaa tukea.

Seuraavat kokoukset

Seuraava ja viimeinen sosiaaliasioiden työryhmän kokous on 10.10. Suomen tavoitteena on neuvoston päätelmien hyväksyminen 24.10.2019 pidettävässä TSTK-neuvoston kokouksessa.

Joulukuun TSTK-neuvostossa käydään ministerikeskustelu terveydestä ja hyvinvointitaloudesta.

Suomen kanta

Suomi on puheenjohtaja, eikä siten tuo kokouksissa esiin omia kantojaan.

Yksi Suomen EU-puheenjohtajakauden prioriteeteista on ”Kilpailukykyinen ja sosiaalisesti eheä EU”. Kuten hallitusohjelmassa todetaan, edistämällä alueellista ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä sukupuolten tasa-arvoa EU luo kestävä kasvua ja hyvinvointia. Suomi katsoo, että viime vuosien suotuisan talouskasvun jatkuminen edellyttää EU:lta mm. sosiaalisen pilarin vahvistamista sekä kykyä tehdä kestävä kasvua edistäviä investointeja. Tavoitteena on, että Suomen puheenjohtajuuskaudella EU:lle päätetään luoda uusi kasvustrategia, jonka tähtäimessä on rakentaa EU:sta maailman kilpailukykyisin, sosiaalisesti ehein vähähiilinen talous.

Ehdotetut päätelmät hyvinvointitaloudesta, joka on sosiaali- ja terveyssektorin prioriteettiteema Suomen puheenjohtajuuskaudella, tukevat näitä tavoitteita.

Päätelmien pääasiallinen sisältö

Suomen puheenjohtajuuskauden yhtenä tavoitteena sosiaali- ja terveyssektorilla on esittää hyväksyttäväksi neuvostolle hyvinvointitalouspäätelmät, joissa esiin tuodaan hyvinvointitalouden perusperiaatteet ja ehdotetaan konkreettisia toimenpiteitä. Tulevien puheenjohtajuuksien ja Euroopan komission uuden kollegion toivotaan ottavan hyvinvointitalouden periaatteet huomioon ja vievän niitä konkreettisesti eteenpäin edesauttaen näin myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa.

Hyvinvointitalous korostaa hyvinvointipolitiikan ja sitä tukevien rakenteiden merkitystä yhteiskuntien yhteiskunnalliselle vakaudelle, luottamukselle ja turvallisuudelle. Neuvoston päätelmäehdotuksessa nostetaan tehokkaat ja vaikuttavat hyvinvointipolitiikat ja -rakenteet talouskysymysten rinnalle merkittävänä kestävästä talouskasvusta, tuottavuutta ja julkisen talouden vakautta tukevin tekijöinä.

Hyvinvointitalous pyrkii tutkimukselliseen näyttöön hyvinvointiin tehtävien investointien ja kestävästä talouskasvun keskinäisestä, toisiaan tukevasta vuorovaikutuksesta. Kansalaisten hyvinvointi on perussopimuksen mukaan yksi Euroopan unionin keskeisistä tavoitteista. Hyvinvointipolitiikat on päätelmissä rajattu koskemaan sosiaali-, terveys-, koulutus- ja työllisyyspolitiikkaa sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Päätelmissä tuodaan esiin se, että kansalaisten hyvinvointi on merkityksellistä talouskasvun sekä julkisen talouden ja yhteiskunnallisen vakauden kannalta. Päätelmissä myös peräänkuulutetaan olemassa olevien rakenteiden ja toimintatapojen nykyistä tehokkaampaa hyödyntämistä ja todetaan, ettei toimivaltamuutoksiin ole tarvetta.

Politiikka-alat ylittävän yhteistyön merkitystä ja laaja-alaisen vaikutustenarvioinnin tärkeyttä korostetaan. Tällä varmistetaan myös laaja-alaiseen tietoon pohjautuva päätöksenteko, jossa otetaan nykyistä paremmin huomioon politiikkatoimien pitkän aikavälin vaikutukset.

Päätelmissä tuodaan esiin eri politiikka-alueiden keskinäisiä vaikutussuhteita. Tekstissä käsitellään köyhyyttä, syrjäytymistä, eriarvoisuutta, työn murrosta, haavoittuvia ja syrjäytymisvaarassa olevia ryhmiä, työhyvinvointia edistäviä asioita, koulutusta ja varhaiskasvatusta sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä. Tekstissä todetaan, että on tärkeää käsitellä ihmisten hyvinvointia koskevia haasteita varhaisessa vaiheessa ja koko elinkaaren ajan. Terveyspalvelujen saatavuuden ja terveyden edistäminen nostetaan esiin, sekä haasteet koskien esimerkiksi terveysmenojen kasvua tai lääkkeiden saatavuutta ja korkeita hintoja. Teknologinen kehitys, erityisesti digitalisaatio, tuo sekä mahdollisuuksia että haasteita. Lisäksi käsitellään Euroopan ohjausjaksoa ja rakenteellisia uudistuksia sekä todetaan tarve uudelle pitkän ajan kestävästä kehityksen strategialle vuoden 2020 jälkeen.

Päätelmäehdotuksessa on toimenpidesuosituksia jäsenmaille (erikseen ja komission kanssa yhteisesti), komissiolle sekä työllisyys- ja sosiaalisen suojelun komiteoille. Ne sisältävät sekä laaja-alaisia suosituksia hyvinvointitalousajattelun edistämisestä politiikanteossa (ml. poikkisektoraalisen yhteistyön lisääminen ja tietoon perustuvan päätöksenteon edistäminen) että yksityiskohtaisempia eri aloja (sosiaali- ja työllisyysasiat, terveys, koulutus sekä tasa-arvo) koskevia suosituksia.

Päätelmien yksityiskohtainen sisältö

1. Toteaa seuraavaa” –osio

Ensimmäisessä osiossa käsitellään yleisesti hyvinvointikonseptia, mitä sillä tarkoitetaan, mitkä sen tavoitteet ovat ja yhteyksiä muihin teemoihin, kuten Euroopan sosiaaliseen pilariin.

Päätelmissä todetaan, että hyvinvointitalous on lähestymistapa, jonka tavoitteena on asettaa ihmiset ja heidän hyvinvointinsa politiikan ja päätöksenteon keskiöön. Hyvinvoinnin huomioon ottaminen kaikissa politiikoissa on erittäin tärkeää EU:n talouskasvun, tuottavuuden, julkisen talouden kestävyys ja yhteiskunnallisen vakauden kannalta.

Ihmisten hyvinvoinnin edistämistavoite on kirjattu EU:n perussopimuksessa ja EU:n perusoikeusasiakirjassa.

Horisontaalinen ajattelu, joka perustuu eri politiikka-alojen monialaiseen yhteistyöhön, on olennaisen tärkeää hyvinvointitaloudelle. Hyvinvointitalous ei edellytä EU:lta uusia toimivaltuuksia eikä uusia rakenteita, vaan pikemminkin nykyisten järjestelmien parempaa hyödyntämistä ja koordinoitua.

Päätelmäluonnoksessa korostetaan, että tehokkailla, vaikuttavilla ja oikeudenmukaisilla poliittisilla toimenpiteillä ja rakenteilla voidaan varmistaa, että ihmisillä on pääsy julkisiin palveluihin, kuten terveyspalveluihin ja pitkäaikaishoitoon. Niillä edistetään terveyttä ja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, sosiaalista suojelua sekä koulutusta ja elinikäistä oppimista. Tekstissä korostetaan työllisyyden, aktiivisen työmarkkinapolitiikan sekä työturvallisuuden ja -terveyden tärkeyttä työhyvinvoinnin edistäjänä. Hyvinvointitalous tarkoittaa yhtäläisiä mahdollisuuksia, sukupuolten tasa-arvoa ja sosiaalista osallisuutta.

Tekstissä painotetaan tietoon perustuvaa politiikkaa ja päätöksentekoa sekä ihmisten hyvinvointia laaja-alaisesti kuvaavien mittareiden käyttämistä BKT:n lisäksi.

Tekstissä todetaan, että taloudellisen kasvun ja sosiaalisen kehityksen välinen tasapaino on Euroopan yhdentymisen ydin. Se myös erottaa EU:n maailmanlaajuisesti. Hyvinvointitalous tukee Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tavoitteita ja toimeenpanemista EU:n strategisen agendan 2019-2024 mukaisesti. Se edistää Euroopan sosiaalista mallia.

Tekstissä viitataan OECD:n tekemään hyvinvointitutkimukseen sekä todetaan myös Maailmanpankissa, Kansainvälisessä valuuttarahastossa ja Maailman terveysjärjestössä hyvinvointitalouden tiimoilta tehty työ. Hyvinvointitalous on myös yhdenmukainen YK:n kestävä kehityksen Agenda 2030:n kanssa, johon jäsenmaat ovat sitoutuneet.

2. ”Palauttaa mieleen” –osio

Tekstissä myös muistutetaan positiivisesta kehityksestä: suuri osa EU:n kansalaisista on varakkaampia, terveempiä ja paremmin koulutettuja ja he elävät pidempään kuin koskaan aikaisemmin.

3. ”Katsoo, että” –osio

Tässä osiossa käsitellään hyvinvointitalouden osa-alueita, joilla on suoria ja epäsuoria vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja talouteen.

Tekstissä tuodaan esiin yhteiskunnallisesti merkittäviä haasteita, kuten köyhyys ja syrjäytyminen, eriarvoisuus, työn murros, haavoittuvien ryhmien ja syrjäytymisriskissä olevien ihmisten osallisuus sekä ikääntyminen.

Työelämään liittyvät hyvinvointia ja taloutta edistävät asiat, kuten oikeudenmukainen palkkaus ja oikeudenmukaiset työolot, arvostavat työpaikat ja syrjimättömyys, sekä työturvallisuus ja -terveys nostetaan niin ikään esiin. Sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä korostetaan. On tärkeää panostaa toimiviin ja tehokkaisiin sosiaalisen suojelun järjestelmiin sekä koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Tekstissä todetaan, että on tärkeää käsitellä ihmisten hyvinvointia koskevia haasteita varhaisessa vaiheessa ja koko elinkaaren ajan. Tällaisiin toimenpiteisiin kuuluvat korkealaatuinen varhaiskasvatus ja koulutus, terveellisten elämäntapojen ja terveellisen ravitsemuksen edistäminen. Ehkäisevät toimenpiteet ja hyvinvointia tukeva ympäristö ovat tärkeitä.

Terveydenhuoltopalvelujen ja pitkäaikaishoidon saatavuus sekä terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy ovat olennainen osa hyvinvointia ja siten myös taloutta. Niillä myös vähennetään eriarvoisuutta. Terveysturvallisuuteen investoiminen on niin ikään tärkeää. Tekstissä nostetaan myös esiin haasteet koskien terveystalouden kasvua, lääkkeiden ja laitteiden korkeita hintoja sekä terveys- ja sosiaalidatan saatavuutta. Toisaalta tuodaan esille terveystietojen hyödyntämisen mahdollisuudet kansanterveyden edistämiseksi. Teknologisen kehityksen, kuten digitalisaation ja tekoälyn, avulla voidaan parantaa palvelujen kustannustehokkuutta ja laatua sekä vähentää eriarvoisuutta.

Tekstissä tarkastellaan hyvinvointitaloutta myös eurooppalaisen ohjausjakson osalta ja todetaan, että hyvin suunnitellut sosiaali-, työllisyys-, koulutus- ja terveystaloudelliset sekä sukupuolten välinen tasa-arvo ovat välttämättömiä pitkän ajan talouskasvulle ja siten tärkeä osa eurooppalaista ohjausjaksoa.

Tekstissä todetaan, että on tärkeää kehittää uusi, vuoden 2020 jälkeinen pitkän aikavälin EU:n kasvustrategia, jonka tavoitteena on tehdä EU:sta maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti yhtenäisin matalahiilinen talous. EU voi osoittaa maailmanlaajuisia johtajuutta hyväksymällä uuden horisontaalisen strategian, joka on linjassa sosiaalisen pilan ja YK:n agenda 2030:ä koskevien sitoumusten kanssa.

4. Operatiiviset kohdat

Viimeisessä osiossa annetaan toimenpidesuosituksia jäsenmaille (erikseen ja yhteisesti komission kanssa), komissiolle sekä talous- ja sosiaalikomiteoille.

Jäsenvaltioita kannustetaan mm. tekemään monialaista arviointia hyvinvointivaikutuksista tietoon perustuvan politiikan ja päätöksenteon vahvistamiseksi, edistämään osallistumista työmarkkinoille kohdentamalla erityisiä tukitoimenpiteitä syrjäytyneille tai työmarkkinoilta syrjäytymisvaarassa oleville, turvaamaan kaikille riittävä sosiaalinen suojelu kansalliset erityispiirteet huomioon ottaen, ja laadukkaiden, kohtuuhintaisten ja kestävien palvelujen saatavuus. Jäsenmaiden tulisi kehittää kattavia jatkuvan oppimisen ja taitojen kehittämisen järjestelmiä. Jäsenmaita kannustetaan myös edistämään poikkihallinnollista yhteistyötä, jotta hyvinvointiin liittyviä haasteisiin voidaan vastata varhaisessa vaiheessa, ottaen erityisesti huomioon terveyden edistämisestä saatavat hyödyt. Jäsenmaiden tulisi myös edistää monialaista näkökulmaa neuvoston eurooppalaista ohjausjaksoa käsittelevissä valmisteluelimissä.

Jäsenvaltioita ja Euroopan komissiota kehoitetaan sisällyttämään hyvinvointitalousnäkökulma kattavasti kansalliseen ja EU-päätöksentekoon, toteuttamaan näyttöön perustuvia ja tehokkaita politiikkoja hyvinvointitalouteen liittyviin haasteisiin vastaamiseksi sekä jatkamaan toimia köyhyyden ja asunnottomuuden vähentämiseksi. Lisäksi päätelmissä kehoitetaan edistämään poikkisektoraalista yhteistyötä ja jatkamaan työllisyys-, sosiaali-, terveys- ja koulutuspolitiikkojen roolin vahvistamista eurooppalaisessa ohjausjaksossa.

Hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä koskevaa tiedonkeruuta ja tilastollisia metodeja tulisi kehittää. Jäsenmaita ja komissiota kehoitetaan myös hyödyntämään digitalisaation edut ja edistämään digitaalista osallisuutta, ennakoimaan ikääntymisen aiheuttamia vaikutuksia sekä edistämään terveellistä ja aktiivista ikääntymistä kaikissa politiikoissa. Sukupuolten välisiä työllisyys- palkka- ja eläke-eroja tulisi vähentää. Varhaiskasvatusta tulisi edistää. Sosiaalisen talouden, sosiaalisen yrittäjyyden ja sosiaalisten innovaatioiden roolia tulisi vahvistaa.

Euroopan komissiota pyydetään laatimaan uusi pitkän aikavälin strategia, jonka tavoitteena on tehdä EU:sta maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti yhtenäisin talous, sekä antamaan tiedonanto hyvinvointitaloudesta. Komissiota pyydetään vahvistamaan lainsäädäntö- ja muiden merkittävien aloitteiden hyvinvointia koskevaa vaikutustenarviointia. Lisäksi komissiota pyydetään tarkistamaan EU:n työsuojelustrategia, laatimaan EU:n tasa-arvostrategia, edistämään jäsenmaiden yhteistyötä koulutuksen alalla, kehittämään uusia vammaispolitiikkaa koskevia aloitteita nykyisen vammaisstrategian 2010-2020 jatkoksi, laatimaan uusi EU:n romanistrategia ja laatimaan EU:n mielenterveysstrategia sekä toiminta-ohjelma syövän torjumiseksi. Komission toivotaan myös tukevan jäsenmaiden toimia terveyspalvelujen, mukaan lukien lääkkeet ja lääkinnälliset laitteet, saatavuuden ja kestävyysparantamisessa.

Neuvoston työllisyys- ja sosiaalisen suojelun komiteoita kehoitetaan sisällyttämään hyvinvointitalousperspektiivi kattavasti työhönsä ja vahvistamaan entisestään keskinäistä yhteistyötä sekä yhteistyötä talouspoliittisen komitean ja muiden neuvoston valmistelevien työryhmien kanssa, erityisesti koulutuksen ja terveyden alalla. Lisäksi komiteoita kehoitetaan parantamaan ja kehittämään edelleen hyvinvoinnin taloudellisia vaikutuksia koskevia indikaattoreita, ottaen huomioon kansalliset lähtökohdat sekä muiden kansainvälisten toimijoiden tekemä työ.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Päätelmät esitetään hyväksyttäväksi neuvoston yksimielisyydellä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Hyvinvointitalousteemaa ja neuvoston päätelmiä on valmisteltu UM/EUE, STM, TEM, VM ja OKM yhteistyönä. Asian käsittelyyn on osallistunut sosiaali- ja terveysministeriön kutsuma korkean tason kansainvälinen neuvonantajaryhmä.

Aihetta on käsitelty EU-jaostoissa 25 (sosiaaliasiat), 27 (työvoiman vapaa liikkuvuus), 28 (työsuojelu) 33 (terveys) ja 29 (työllisyysjaosto).

EU-ministerivaliokunta 15.10.2019.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.10.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asia ei kuulu Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

Ehdotuksessa nostetaan tehokkaat ja vaikuttavat hyvinvointipolitiikat ja -rakenteet talouskysymysten rinnalle merkittävänä kestävästä talouskasvusta, tuottavuudesta ja julkisen talouden vakautta tukevana tekijöinä. Hyvinvointitalous korostaa myös hyvinvointipolitiikoiden ja -rakenteiden merkitystä yhteiskuntien yhteiskunnalliselle vakaudelle, luottamukselle ja turvallisuudelle.

Päätelmien lähtökohtana on, ettei vaadittavia rakenteellisia muutoksia ja politiikkapäätöksiä voida toteuttaa EU:n rahoituksella, vaan ne vaativat jäsenmaiden omaa sitoutumista tarvittaviin muutoksiin. Päätelmissä ei oteta kantaa EU:n rahoituskehyksiin tai niitä koskeviin neuvotteluihin.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Lopullinen päätelmäasiakirja ei ole perusmuistiota laadittaessa vielä saapunut.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Pasi Korhonen, UM/EUE, p. +32473534081

Erityisasiantuntija Lea Vatanen, UM/EUE, p. +32471651166

Erityisasiantuntija Pasi Mustonen, UM/EUE, p. +32470201256

Strategiaylijohtaja Liisa-Maria Voipio-Pulkki, STM, p. 0295163382

Ylijohtaja Veli-Mikko Niemi, STM, p. 0295163425

Johtaja Taru Koivisto, STM, p. 0295163323

Neuvotteleva virkamies Päivi Mattila-Wiro, STM, p. 0295163467

Neuvotteleva virkamies Noora Heinonen, STM/VM, p. 0295163293

Erityisasiantuntija Tuulia Rotko, STM, p. 0295163125

Neuvotteleva virkamies Sarita Friman, STM, p. 0295163349

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2019-00530

TTM Heinonen Liisa(TEM)

02.10.2019
JULKINEN

Asia

EU/TSTK-neuvosto: Tehokkaampaa päätöksentekoa sosiaalipolitiikan alalla: uusien alojen yksilöiminen määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä varten

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 24.10.2019

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio julkaisi 16.4.2019 tiedonannon ”Sosiaalipolitiikkaan liittyvän päätöksenteon tehostaminen: alojen tunnistaminen määräenemmistöäänestykseen siirtymiseksi tehokkaasti”.

Komissio esitteli tiedonantoa neuvoston sosiaalikysymysten työryhmässä 23.5.2019. Muuten asiaa ei ole neuvostossa käsitelty.

Komissio esittelee tiedonantonsa 24.10.2019 TSTK-neuvoston kokouksessa. Aiheesta on tarkoitus käydä keskustelua neuvoston lounaalla.

Ns. yleisen yhdyskäytävälausekkeen (SEU 48(7)) mukaan tapahtuva määräenemmistöpäätösten lisäämisen edellyttää Eurooppa-neuvoston aloitetta.

Sosiaalipolitiikkaa koskevan erityisen yhdyskäytävälausekkeen (SEUT 153 (2)) mukaan neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan päättää tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen soveltamisesta eräiden yksimielisyyteen ja parlamentin kuulemismenettelyyn kuuluvien asioiden osalta.

Komission valittu puheenjohtaja Ursula von der Leyen on linjannut pyrkivänsä pois yksimielisestä päätöksenteosta sosiaalipolitiikan alalla.

Suomen kanta

Suomi on puheenjohtaja, eikä siten tuo kokouksissa esiin omia kantojaan.

Suomen kantoja on käsitelty aikaisemmin muistiossa VNEUS2019-00386, jossa todetaan muun muassa seuraavaa:

”Suomi pitää tärkeänä EU:n toimintakyvyn vahvistamista. Unionin on kyettävä tehokkaaseen päätöksentekoon jäsenvaltioiden ja kansalaisten etujen turvaamiseksi. Neuvoston työmenetelmiä on kehitettävä ja päätöksentekomenettelyä tehostettava. Suomi

on valmis tapauskohtaisesti tarkastelemaan määränemmistöpäätöksenteon laajentamista neuvostossa.

Määränemmistöpäätöksentekoon siirtyminen syrjimättömyysasioissa

Suomi suhtautuu myönteisesti määränemmistöpäätöksentekoon siirtymiseen syrjimättömyysasioissa. Siirtyminen määränemmistöpäätöksentekoon vaikuttaisi myönteisesti yhdenvertaisuusdirektiiviehdotusta koskevaan päätöksentekoon.

Suomi on suhtautunut myönteisesti yhdenvertaisuusdirektiiviehdotukseen (KOM(2008) 426), ja on pitänyt tärkeänä tavoitetta turvata kaikille ihmisille mahdollisimman yhdenmukainen vähimmäissuoja syrjintää vastaan riippumatta siitä, millä perusteella ja millä elämänalueella syrjintää katsotaan tapahtuneen. Neuvotteluissa ei ole juuri edetty kuluneen kymmenen vuoden aikana. Suomi pitää tärkeänä, että asiassa voidaan edetä.

Määränemmistöpäätöksentekoon siirtyminen työntekijöiden sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun alaa koskevien suositusten hyväksymisessä

Koskien työntekijöiden sosiaaliturvaa ja sosiaalista suojelua Suomi pitää tärkeänä, että jäsenvaltioissa sitoudutaan yhteisesti tavoittelemaan kattavaa sosiaalisen suojelun tasoa. EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisen avain on sosiaalisten oikeuksien ja työelämän ajantasainen vähimmäissääntely ja sen tehokkaampi toimeenpano.

Suomi katsoo, että EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisessa olisi tärkeää päästä eteenpäin. Suomi on valmis keskustelemaan myös määränemmistöpäätöksenteon laajentamisesta. Tässä vaiheessa Suomi ei kuitenkaan ole vakuuttunut, että siirtyminen määränemmistöpäätöksiin työntekijöiden sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun alaa koskevien suositusten hyväksymisessä on oikea etenemistapa. Vaikka suositukset eivät ole oikeudellisesti sitovia, on tällä alalla annettavilla suosituksilla kuitenkin merkittävää painoarvoa.”

Pääasiallinen sisältö

Suomen puheenjohtajavaltiona laatimassa tausta-asiakirjassa pyydetään ministereitä arvioimaan tarvetta siirtyä määränemmistöpäätöksentekoon yhdenvertaisen kohtelun ja sosiaalisten oikeuksien turvaamiseksi kaikille sekä myös tarvetta arvioida asian oikeudellisia puitteita.

Komission tiedonanto

Komission puheenjohtaja Juncker ilmoitti unionin tilaa vuonna 2018 koskevassa puheessaan kaikkien EU:n perussopimuksiin sisältyvien siirtymälausekkeiden kattavasta tarkastelusta määränemmistöpäätöksenteon lisäämiseksi. Tämän tuloksena on hyväksytty neljä tiedonantoa, jotka koskevat yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (syyskuussa 2018), verotusta (tammikuussa 2019) ja energiaa ja ilmastoa (huhtikuussa 2019) sekä viimeisenä tiedonanto määränemmistöpäätöksenteosta sosiaalipolitiikan alalla (16.4.2019).

Useimmilla sosiaalipolitiikan aloilla, joilla EU:lla on toimivaltaa, päätökset tehdään jo määränemmistöllä. Tiedonannossa tuodaan esille, että joillakin sosiaalipolitiikan aloilla sovelletaan edelleen neuvoston yksimielistä päätöksentekoa ja erityistä lainsäätämisen järjestystä, jossa Euroopan parlamentti ei toimi lainsäätäjänä. Näitä aloja ovat syrjintä eri

perusteilla (sukupuoli, rotu tai etninen alkuperä, uskonto tai vakaumus, vammaisuus, ikä ja sukupuolinen suuntautuminen); työntekijöiden sosiaaliturva ja sosiaalinen suojelu (muutoin kuin rajatylittävissä tilanteissa); työntekijöiden suojelu irtisanomisilta; työntekijöiden ja työnantajien edustaminen ja heidän etujensa kollektiivinen turvaaminen; ja EU:n alueella laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palvelussuhteen ehdot.

Komissio käynnisti tiedonannolla keskustelun määräenemmistöpäätöksen käytön lisäämisestä sosiaalipolitiikan alalla. Komission mukaan päätöksenteosta tulisi nopeampaa, joustavampaa ja tehokkaampaa tapauksissa, joissa EU:lla on jo toimivaltaa. Tästä mahdollisuudesta määrätään EU:n perussopimuksissa useilla aloilla niin sanottujen siirtymälausekkeiden avulla. Nämä lausekkeet antavat mahdollisuuden siirtyä yksimielisestä päätöksenteosta määräenemmistöpäätökseen tietyissä olosuhteissa.

Tiedonannon mukaan määräenemmistöpäätöksiin siirtyminen ei muuttaisi eri tahojen tehtäviä. EU:n toimivallan soveltamisala ja ehdot pysyisivät ennallaan. Jäsenvaltioilla olisi edelleenkin esimerkiksi oikeus määritellä sosiaalisen suojelun järjestelmiensä peruseriaatteet. Myös työmarkkinaosapuolten toimivalta säilyisi, eivätkä kansalliset työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun perinteet muuttuisi. Unionin toiminta keskittettäisiin edelleen aloihin, joilla se on tarpeen ja voi tuoda selviä hyötyjä, kuten perussopimuksissa määrätään.

Komission tiedonannon mukaan mahdollisuus tehdä päätöksiä määräenemmistöllä sitouttaa kaikki toimijat tehokkaasti hakemaan kompromisseja ja kaikkien hyväksymää lopputulosta. Komission mukaan on myös perusteltua, että parlamentille, joka edustaa EU-kansalaisia, annetaan enemmän valtaa juuri näissä asioissa.

Määräenemmistöpäätöksentekoon siirtyminen syrjimättömyysasioissa

Tiedonannossaan komissio ehdottaa yleisen siirtymälausekkeen käyttöä, eli määräenemmistöpäätöksentekoon siirtymistä, jotta syrjinnän kieltämiseen liittyvien päätösten tekeminen helpottuisi. Näin pystyttäisiin kehittämään edelleen tasapuolista suojelua syrjintää vastaan. Tiedonannon mukaan ei löydy perusteita sille, miksi perussopimuksen tarkistustenkin jälkeen muutamat alat, kuten syrjimättömyys, edellyttävät edelleen yksimielistä päätöstä ja erityistä lainsäätämisyjärjestystä, kun pääsääntö on määräenemmistöpäätös ja tavallinen lainsäätämisyjärjestys.

Tiedonannossa todetaan syrjimättömyysaiheen osalta, että yhdenvertaisuus on unionin perusarvo. Neuvostossa vaadittu yksimielinen päätös on kuitenkin tällä alalla johtanut siihen, että lainsäädäntökehys on epäjohdonmukainen. Voimassa olevassa EU-lainsäädännössä syrjinnän suoja riippuu siitä, millä syrjintäperusteella henkilöä on syrjitty ja millä elämänalueella. Syrjimättömyyteen liittyvät säännöt eivät ole kehittyneet tasapuolisesti ja yhdenvertaisuusdirektiiviehdotuksen osalta ei ole päästy eteenpäin. Tiedonannon mukaan voitaisiin siis lähitulevaisuudessa harkita siirtymälausekkeen käyttöä, jotta voitaisiin kehittää yhtäläistä suojelua syrjintää vastaan.

Komissio on antanut yhdenvertaisuusdirektiiviehdotuksen vuonna 2008, mutta neuvottelut ovat edelleen kesken. Ehdotetun direktiivin tarkoituksena on yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi ehkäistä työelämän ulkopuolisilla aloilla sellaista syrjintää, joka perustuu uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Direktiivi täydentäisi EU:n nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä ja loisi tätä kautta aikaisempaa yhdenmukaisemman vähimmäistason suojalle

syrijintää vastaan. Ehdotus perustuu SEUT 19 artiklan 1 kohtaan (aiempi 13 artikla), jonka perusteella on annettu neuvoston direktiivit.

Suomi on saattanut aikaisemmat yhdenvertaisuutta koskevat direktiivit (2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY) osaksi kansallista lainsäädäntöä. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) täyttää ehdotetussa direktiivissä säädettävät vaatimukset suurelta osin jo nyt. Direktiivin hyväksyminen edellyttäisi eräitä pääasiallisesti pienehköjä täsmennyksiä kansalliseen lainsäädäntöön.

Määräenemmistöpäätöksentekoon siirtyminen työntekijöiden sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun alaa koskevien suositusten hyväksymisessä

Komission tiedonannon mukaan siirtymäausekkeen käyttöä voitaisiin harkita lähitulevaisuudessa myös työntekijöiden sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun alaa koskevien suositusten hyväksymisessä. Komissio katsoo, että näin voitaisiin ohjata sosiaalisen suojelun järjestelmien nykyaikaistamisprosessia ja niiden välistä lähentymisprosessia.

EU tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimia työntekijöiden sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun alalla. Alalla on sovellettu yksimielistä päätöksentekoa erityisen lainsäätämisyjärjestelyn nojalla siitä lähtien, kun nämä valtuudet otettiin käyttöön Maastrichtin sopimuksella vuonna 1992. Alalla tällä hetkellä vaadittava yksimielisyys johtuu siitä, että kansalliset sosiaaliturvajärjestelmät ja sosiaalisen suojelun järjestelmät liittyvät tiiviisti kansallisiin talous-, verotus- ja tulonjakomalleihin. Järjestelmissä on suuria eri eroja EU:n sisällä.

Komissio toteaa tiedonannossaan, että työmarkkinoiden kehittyessä kansallisten sosiaalisen suojelun järjestelmien olisi uudistuttava ja nykyaikaistuttava, jotta varmistetaan, että eurooppalainen sosiaalinen malli on edelleen tarkoituksenmukainen. Erityisesti väestörakenteen muutokset ja muutokset työelämässä aiheuttavat haasteita sosiaalisen suojelun järjestelmille.

Komissio toteaa, että jäsenmaiden hyväksymät Euroopan sosiaalisen oikeuksien pilarin periaatteet toimivat suunnannäyttäjänä toimenpiteille. Siirtyminen määräenemmistö-päätökseen edistäisi sopimukseen pääsemistä suosituksista, joilla ohjataan ja tuetaan jäsenmaiden välistä lähentymisprosessia, jossa tavoitteena ovat 2000-luvulle soveltuvat sosiaalisen suojelun järjestelmät.

Komissio painottaa, että vaikka määräenemmistöpäätöksentekoon siirryttäisiin, EU:n toimissa on joka tapauksessa noudatettava toissijaisuusperiaatetta ja otettava huomioon jäsenvaltioiden sosiaalisen suojelun järjestelmien suuret erot. Muutos ei myöskään vaikuttaisi SEUT-sopimuksen 153 artiklan 4 kohtaan, jossa taataan jäsenvaltioiden oikeus määritellä sosiaaliturvajärjestelmiensä perusperiaatteet ja se, että toimet eivät vaikuta olennaisesti näiden järjestelmien rahoituksen tasapainoon.

Päätöksentekomenettely eräillä muilla sosiaalipolitiikan aloilla

Tiedonannon mukaan komissio ei pidä tällä hetkellä perusteltuna siirtymistä määräenemmistö-päätöksentekoon seuraavilla alueilla: työntekijöiden suojelu irtisanomisilta; työntekijöiden ja työnantajien edustaminen ja heidän etujensa kollektiivinen turvaaminen; ja EU:n alueella laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palvelussuhteen ehdot.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

EU:n perussopimukseen sisältyy ns. yleinen yhdyskäytävälauseke (SEU 48(7)), jonka mukaan Eurooppa-neuvosto voi päättää yksimielisesti siirtymisestä määränemmistö-päätöksentekoon tietyillä aloilla tai tietyissä tapauksissa (ei kuitenkaan päätöksissä, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla). Tämä yleinen yhdyskäytävälauseke koskee sekä syrjimättömyysasioita että työntekijöiden sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun alaa.

Eurooppa-neuvoston aloite toimitetaan kansallisille parlamenteille. Kansallinen parlamentti voi vastustaa ehdotusta määräajassa, jolloin päätöstä ei tehdä. Eurooppa-neuvosto tekee siirtymistä koskevan päätöksen saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

Eurooppa-neuvosto voi samaa menettelyä noudattaen päättää myös siirtymisestä erityisestä lainsäätämisyjärjestyksestä tavalliseen lainsäätämisyjärjestykseen.

Sosiaalipolitiikkaa koskevan erityisen yhdyskäytävälausekkeen (SEUT 153 (2)) mukaan neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan päättää tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen soveltamisesta eräiden yksimielisyyteen sekä parlamentin kuulemismenettelyyn kuuluvien asioiden osalta.

Tämä erityinen yhdyskäytävälauseke koskee työntekijöiden suojelua työsopimuksen päättymisen yhteydessä, työntekijöiden ja työnantajien edustamista ja heidän etujensa kollektiivista turvaamista, mukaan lukien yhteistoiminta työpaikalla, sekä EU:n alueella laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palvelussuhteen ehtoja.

153 artiklan nojalla Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat:

- a) toteuttaa toimenpiteitä jäsenvaltioiden välisen yhteistyön edistämiseksi aloittein, joilla pyritään parantamaan tiedon saantia, kehittämään tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa, edistämään innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioimaan kokemuksia ja jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista;
- b) antaa 1 kohdan a–i alakohdassa tarkoitetuilla aloilla direktiivein säännöksiä vähimmäisvaatimuksista, jotka pannaan täytäntöön asteittain ottaen huomioon kunkin jäsenvaltion edellytykset ja kussakin jäsenvaltiossa voimassa oleva tekninen sääntely. Näissä direktiiveissä vältetään säätämästä sellaisia hallinnollisia, taloudellisia tai oikeudellisia rasituksia, jotka vaikeuttaisivat pienten tai keskisuurten yritysten perustamista taikka niiden kehittämistä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komission tiedonanto on osoitettu Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja Alueiden komitealle. Siitä, miten Euroopan parlamentti aikoo ottaa tiedonantoon kantaa, ei ole tietoa. (Onko nyt?)

Euroopan parlamentti on suhtautunut SEU 48 artiklan 7 kohdan mukaisen yhdyskäytävälausekkeen käyttämiseen myönteisesti ((2014/2249(INI)), §27). Parlamentin kantana on ollut, että siirtymisen määränemmistöpäätöksiin tulisi myös merkitä siirtymistä tavalliseen lainsäätämisyjärjestykseen. Tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä parlamentti on neuvoston kanssa tasa-arvoinen päätöksentekijä.

Tämän yleisen yhdyskäytävälausekkeen mukaan Eurooppa-neuvosto tekee määräenemmistö-päätöksiin/tavalliseen lainsäätämisyjärjestykseen siirtymistä koskevan päätöksen saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

Sosiaalipolitiikkaa koskevan erityisen yhdyskäytävälausekkeen (SEUT 153 (2)) mukaan neuvosto voi päättää tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen käyttämisestä yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 19.6.2019 ja 15.10.2016
 Sosiaalijaosto EU25
 Työoikeusjaosto EU28,
 Työllisyysjaosto EU29
 Institutionaalisten kysymysten jaosto EU40

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.10.2019

Suuri valiokunta on katsonut, että EU:n institutionaalisia puitteita ja päätöksentekomenettelyjä on ensisijaisesti uudistettava ja sen toimintaa parannettava ja tehostettava nykyisten määräysten puitteissa hyödyntämällä kaikkia EU:n perussopimusten tarjoamia mahdollisuuksia (SuVL 9/2017 vp ja SuVL 1/2018 vp).

Eurooppa-neuvoston SEU 48 artiklan 7 kohdan nojalla tekemän aloitteen käsittelystä säädetään eduskunnan työjärjestyksessä (32 §). Eduskunta voi ottaa kantaa asiaan vielä varsinaisen aloitteen jälkeen, ja tarvittaessa vastustaa aloitetta, jos se niin katsoo.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 12 ja 13 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövaltaa asioissa, jotka koskevat terveyden- ja sairaanhoitoa sekä sosiaalihuoltoa, johon luetaan muun muassa työttömyysturvan peruspäiväraha. Komission tiedonanto liittyy maakunnan toimivaltaan kuuluviin edellä mainittuihin aloihin. Työlainsäädäntö kuuluu valtakunnan lainsäädännön piiriin lukuun ottamatta eräitä Ahvenanmaan maakunnan palveluksessa olevia henkilöitä.

Taloudelliset vaikutukset

Komission tiedonannolla ei ole taloudellisia vaikutuksia. Jos komissio tai Eurooppa-neuvosto esittää aikanaan konkreettisia ehdotuksia, arvioidaan näiden taloudellisia vaikutuksia erikseen.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Siirtyminen määräenemmistö-päätöksentekoon komission ehdottamilta osilta edellyttäisi Eurooppa-neuvoston yksimielistä päätöstä. Siirtyminen määräenemmistö-päätöksentekoon ei vaikuta todennäköiseltä, koska tarvittavaa yksimielisyyttä jäsenvaltioiden kesken voi olla vaikea tästä asiasta saavuttaa. Voidaan olettaa, etteivät kaikki jäsenvaltiot hyväksy muutosta.

EU:n neuvoston sosiaalikysymysten työryhmässä 23.5.2019 jäsenvaltiot suhtautuivat ehdotukseen yleisesti kielteisesti.

Asiakirjat

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja Alueiden komitealle ”Tehokkaampaa päätöksentekoa sosiaalipolitiikan alalla: uusien alojen yksilöiminen määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä varten” COM(2019) 186 final.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ville Korhonen/VNK	0295 160 186
Heidi Kaila/VNK	0295 160 313
Yrsa Nyman/OM	0295 150 293
Jere Päivinen/STM	0295 163 347
Markus Seppelin/STM	0295 163 217
Liisa Heinonen/TEM	0295 064131

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2019-00543

TTM Heinonen Liisa(TEM)

09.10.2019
JULKINEN

Asia

EU/TSTK-neuvosto: Neuvoston päätelmät "Työn tulevaisuus: Euroopan unioni kannattaa ILO:n satavuotisjulistusta"
- hyväksyminen

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 24.10.2019

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston on tarkoitus hyväksyä päätelmät.

Päätelmien taustalla on Kansainvälisen työjärjestön viime kesäkuussa hyväksymä satavuotisjulistus. Julistus pyrkii linjaamaan ILO:n toimintaa ottaen huomioon työelämän murroksen ja sen tulevaisuuden haasteet.

Julistuksen seurannataa käsitellään ILO:ssa marraskuussa 2019.

Julistusta on käsitelty myös YK:n yleiskokouksessa 20.9.2019

Suomen kanta

Suomi ei käytä kokouksessa puheenvuoroa toimiessaan neuvoston kokouksen puheenjohtajana.

Suomen tavoitteena on edistää Kansainvälisen työjärjestön ihmisarvoisen työn agendaa neuvoston päätelmillä.

Samalla Suomi valmistelee EU:n näkemyksiä julistuksen seurantaan, kun asiaa käsitellään ILO:n hallintoneuvoston kokouksessa marraskuun 2016 alussa Suomen vastatessa kokouksen EU-koordinaatiosta yhdessä komission ja ulkosuhdehallinnon kanssa.

Pääasiallinen sisältö

Päätelmissä todetaan EU:n jakavan ILO:n arvot, periaatteet ja tavoitteet. EU:n todetaan edistävän kansainvälisten työstandardien toteutusta globaalissa mittakaavassa kauppapoliittisten instrumenttien ja kahdenvälisten- sekä muiden sopimusten avulla. EU

on sitoutunut edistämään ihmisarvoisen työn toteutumista siten, miten se määritellään YK:n kestävä kehityksen agenda 2030:ssa. EU:n sosiaalisten oikeuksien pilarin todetaan toimivan ohjeena jäsenmaille niiden vastatessa tulevien työllisyys- ja sosiaalisten haasteisiin.

Työ muuttuu ennennäkemätöntä tahtia, paitsi ympäristö-, teknologia-, ja väestöllisten muutosten vuoksi, myös muun muassa kansainvälisen liikkuvuuden lisääntymisen johdosta. Monet näistä haasteista ovat globaaleja, ja tästä syystä kansainvälinen näkemys työn tulevaisuudesta on välttämätön. On tärkeää vastata työn muutokseen, suojella työntekijöitä sekä huomioida yritysten tarpeet. ILO:n toimivan sopimusten noudattamista koskevan valvontajärjestelmän todetaan olevan avain sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja ihmisarvoisen työn edistämiseen maailmanlaajuisesti.

ILO:n asettaman maailmankomission politiikkasuositukset on kirjattu ILO:n raporttiin ”Work for a Brighter Future”. Näihin sisältyvät muun muassa investoinnit ihmisten kykyihin ja työllisyyteen sekä ihmisarvoisen, kestävä työn edistäminen. Suositukset korostavat ILO:n roolia globaalissa verkostossa.

Päätelmäluonnoksessa tuetaan ILO:n satavuotisjuhlavuosisijulistuksen ihmiskeskeistä lähestymistapaa sekä sitä, että se tarjoaa globaalien tason ohjeistusta työn tulevaisuuden muokkaamiseen. Julistuksessa käsitellään kokonaisvaltaisesti työn murrosta, sekä sen mukanaan tuomia haasteita ja mahdollisuuksia. Kiitosta saa myös se, että hyvien ja turvallisten työolojen katsotaan julistuksessa olevan olennaisia ihmisarvoisen työn elementtejä.

Päätelmissä rohkaistaan jäsenmaita jatkamaan ajantasaisten ILO:n yleissopimusten ja pöytäkirjojen ratifioimista ja toimeenpanoa, ja täten tukemaan niiden maailmanlaajuisia täytäntöönpanoa ja ratifiointia. Jäsenmaita kehoitetaan tehostamaan pyrkimyksiään saavuttaa YK:n kestävä kehityksen tavoitteet, jotta kaikille voidaan taata osallistava ja turvallinen työn tulevaisuus.

Päätelmissä pyydetään jäsenmaita ja komissiota, kansalliset olosuhteet huomioiden ja työmarkkinaosapuolten roolia ja autonomiaa kunnioittaen, vahvistamaan pyrkimyksiään ja toimiaan satavuotisjuhlavuosisijulistuksen mukaisesti. Ajantasaista ILO:n sopimuksia, suosituksia ja pöytäkirjoja, erityisesti perustavanlaatuisten oikeuksien toteutumiseen liittyviä, tulisi edistää, jotta oikeudenmukaiset työolot voidaan taata kaikille. On lisättävä pyrkimyksiä oikeudenmukaiseen siirtymään kohti ympäristön, kaupan-, ja sosiaalisen kehityksen kannalta kestävään työn tulevaisuuteen, jossa torjutaan epätasa-arvoa. Muun muassa tämän tavoitteen toteutumiseksi on tuettava taitojen kehitystä, elinikäistä oppimista ja koulutusta, joka vastaa työelämän tarpeita, mutta yksilön henkilökohtaista kehitystä unohtamatta.

Kansainvälisesti toimivien yritysten rooli tulee huomioida, ja kansainvälisissä tuotantoketjuissa tulee edistää vastuullista toimintaa, kuten oikeudenmukaisten työolojen ja sosiaaliturvan toteutumista. Jäsenvaltioiden tulee ilmaista selkeästi, mitä näiltä toimijoilta odotetaan, ja mihin toimenpiteisiin ryhdytään, mikäli näihin odotuksiin ei vastata. Ympäristöystävällistä, kestävä toimintaa tulee tukea ja mahdollistaa, erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Lapsityövoiman ja pakkotyön käyttö tulee eliminoida, samoin väkivalta ja häirintä työssä.

Sukupuolten tasa-arvon ja työhön pääsyyn ja työehtoihin liittyvä syrjimättömyys tulee taata. Esimerkkeinä päätelmissä mainitaan palkkatasa-arvo, tasa-arvoset mahdollisuudet päätöksentekoon osallistumisessa, sekä perheen ja työn yhdistäminen. Yhdenvertainen

kohtelu tulee taata myös vammaisten ja muiden vaikeasti työllistyvien osalta. Nuorten pääsyä työmarkkinoille sekä ikääntyneiden työntekijöiden työllisyyttä on tuettava.

Työntekijöiden yksityisyyden suoja tulee taata, erityisesti työn digitalisaation lisääntyessä ja ottaen huomioon alustatalouden työnteko.

Ihmisarvoista työtä tulee edistää politiikan yhdenmukaisuudella kansainvälisellä tasolla. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua tulee edistää kaikilla tasoilla ja tahoilla, mukaan lukien kansainvälisessä yhteistyössä, jotta voidaan taata niiden aktiivinen osallistuminen työn tulevaisuuden muotoilemiseen.

Päätelmissä pyydetään komissiota päivittämään tiedonantonsa (KOM [2006] 249) ”Ihmisarvoista työtä kaikille - Yhteisön osallistuminen ihmisarvoisen työn toimintaohjelman maailmanlaajuiseen täytäntöönpanoon” ILO:n satavuotisjulistuksen, Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin sekä YK:n kestävän kehityksen agenda 2030 valossa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Työsuojelujaosto
Työllisyysjaosto
EU-ministerivaliokunta 15.10.2019

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.10.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

12614/19

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Liisa Heinonen, TEM, liisa.heinonen@tem.fi. puh +358 5039 60605

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

TEM2019-00532

TTM

Maunu Tallamaria(TEM)

04.10.2019

Asia

Taidot ja työmarkkinoiden osaamistarpeet muuttuvassa maailmassa – strateginen lähestymistapa jatkuvaan elinikäiseen oppimiseen

Kokous

24.10.2019

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvosto keskustelelee aiheesta puheenjohtajavaltion kysymysten pohjalta.

Suomen kanta

EU:n neuvoston puheenjohtajavaltiona Suomi ei käytä neuvoston kokouksessa kansallista puheenvuoroa aiheesta.

Pääasiallinen sisältö

Suomi on laatinut puheenjohtajana keskustelun pohjaksi kysymykset. Ne koskevat tarvetta parantaa mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen koko työuran ajan ja ottaen huomioon työmarkkinoiden tarpeet. Myös vaikeasti työllistettävien elinikäisen oppimisen parantamista sekä koulutuksen rahoitusvastuun jakautumisesta julkisen ja yksityisen sektorin sekä oppilaiden kesken pohditaan.

Euroopan kestäväään talouskasvuun kohdistuvia haasteita ovat muun muassa ilmastonmuutos, globaali kilpailu, teknologian kehitys ja väestön ikääntyminen. Muuttuvassa tilanteessa työmarkkinoilla tarvitaan erilaisia taitoja kuin ennen. Tarvitaan strategisempi ja koordinoitu lähestymistapa elinikäiseen oppimiseen. Alakohtaisten perustaitojen lisäksi tarvitaan monialaisia taitoja, kuten joustavuutta ja kykyä kriittiseen ajatteluun. Myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin mukaan jokaisella on oikeus laadukkaaseen ja inklusiiviseen koulutukseen sekä elinikäiseen oppimiseen.

Matalasti koulutetut tai heikon perustaitotason omaavat henkilöt ovat heikommassa asemassa työmarkkinoilla ja työttömyys on heillä yleisempää. Uusien taitojen omaksuminen ei kuitenkaan koske vain matalasti koulutettuja, vaan uudet työn organisoinnin muodot ja esimerkiksi pyrkimys ilmastoneutraaliin talouteen muuttavat taitovaatimuksia kaikkialla. Niin sanotut pehmeät taidot nostavat merkitystään. Näitä ovat esimerkiksi kyky oppia ja ratkaista ongelmia. Ne eivät ole omi-naisuuksia, joita

ihmisellä joko on tai ei ole, vaan taitoja, jotka on mahdollista oppia ja joita voidaan opettaa.

Osaamistarpeiden ennakointi on tärkeää, jotta voidaan yhdistää työntekijöiden osaaminen ja työn-antajien tarpeet. Osaamistarpeet vaihtelevat alueellisesti ja ennakkoinnin tulisi tuottaa myös alueellista tietoa. Taitojen kehittäminen ei aina tarkoita uuden tutkinnon opiskelemista, vaan tarjolla tulisi olla myös joustavia ja lyhyitä oppimismuotoja.

Elinikäisen ohjauksen tulisi olla kaikkien saatavissa. Tällä hetkellä näin ei ole. Korkeammin koulutetut osallistuvat osaamisen kehittämiseen useammin kuin matalasti koulutetut. Muualla kuin formaalissa koulutuksessa opittujen taitojen tunnistaminen ja tunnustaminen vaatii kehittämistä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Työllisyysjaosto EU29 4.10.2019
EU-ministerivaliokunta 15.10.2019

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.10.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirja

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Tallamaria Maunu (TEM), tallamaria.maunu@tem.fi, 050 3188 521

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Sosiaali- ja terveysministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö

PERUSMUISTIO

STM2019-00307

HPO Seppelin Markus, Maunu
Tallamaria(TEM)

26.09.2019

JULKINEN

Asia

EU; TSTK-neuvosto 24.10.2019; Eurooppalainen ohjausjakso

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 24.10.2019

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvosto hyväksyy eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyen työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean (SPC) vuotuisten raporttien avainviestit työllisyyden ja sosiaalisen suojelun kehityksestä.

Eurooppalainen ohjausjakso

- a) Työllisyyden avainhaasteet: Työllisyyskomitean avainviestit koskien vuosittaisia Annual Employment Performance Report - ja Employment Performance Monitor -raportteja
- b) Keskeiset sosiaaliset haasteet: SPC:n pääviestit perustuen vuosittaiseen sosiaalisen suojelun alan suoriutumisen seurantatietoon

Suomen kanta

Suomi on kokouksen puheenjohtaja, eikä siten tuo kokouksessa esiin omia kantojaan.

Suomi voi hyväksyä työllisyyskomitean raportit avainviesteineen.

Suomi voi hyväksyä sosiaalisen suojelun komitean vuosiraportin avainviesteineen. Suomi ottaa tiedoksi sosiaalisen suojelun seurantatiedon perusteella tehdyn yhteenvedon keskeisistä sosiaalisista haasteista.

Pääasiallinen sisältö

Työllisyyden avainhaasteet: Työllisyyskomitean avainviestit koskien vuosittaisia Annual Employment Performance Report - ja Employment Performance Monitor -raportteja:

Vuonna 2018 EU-alueen työllisyysaste (20-64-vuotiaat) saavutti ennätyskorkean luvun 73,2 %. Jos myönteinen kehitys jatkuu, Eurooppa 2020 –tavoitteena olevan 75 %:n

työllisyysasteen saavuttaminen on mahdollista. Toisaalta talouskasvu on hidastumassa ja jos työllisyys kehittyy komission ennusteen mukaan, tavoitetta ei aivan saavuteta. Lisäksi on huomattava, että naisten työllisyysaste on EU:ssa edelleen selkeästi miesten työllisyysastetta matalampi.

Sinänsä myönteisen työllisyysasteen kohoamisen takana on myös väestön pieneneminen. 13 jäsenmaata on tilanteessa, jossa väestö pienenee niin paljon, että vaikka työllisten määrä pienenesi, työllisyysastetavoite voidaan silti saavuttaa. On myös hyvä huomata, että tavoitteen saavuttaminen riippuu siitä, miten korkeaksi tavoite on asetettu.

Työllisyyskomitea huomauttaa, että maakohtaisia suosituksia on toteutettu vähemmän kuin aiempina vuosina. Toimia tarvittaisiin; mainitaan mm. aktiivinen työvoimapolitiikka, pitkäaikaistyöttömät, nuoret, ikääntyneet, sukupuolten tasa-arvo ja hoivapalveluiden tarjonta, työn verotus ja harmaa työ, kohtaanto-ongelmat ja osaaminen.

Sosiaalisen suojelun komitean vuosittainen raportti:

Talouskasvu ja työllisyyden paraneminen EU-alueella on heijastunut myös köyhyyden vähentymiseen ja kotitalouksien tulojen kasvuun. Kasvu ei ole kuitenkaan hyödyttänyt kaikkia väestöryhmiä. Vaikka EU:n jäsenvaltiot ovat onnistuneet vähentämään köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä hyvin tai vähintään tyydyttävästi, monia haasteita on yhä jäljellä. Sosiaalisen suojelun järjestelmien tehossa ja kyvyssä estää köyhyyttä ja syrjäytymistä on parantamisen varaa. Työssä käyvän väestön sosiaaliturvaetuuksien tehokkuudessa on lähes puolessa jäsenmaista puutteita. Uudet työn muodot aiheuttavat haasteita sosiaaliturvajärjestelmille. Osallisuuden edistäminen työmarkkinoilla on edelleen keskeinen haaste monelle maalle. Sosiaaliturvan piiriin pääsyssä on esteitä puolessa EU:n jäsenmaita. Osallistavat työmarkkinat, riittävän toimeentulon takaaminen, laadukkaat sosiaalipalvelut ja tehokkaat aktivointitoimet työmarkkinoille vaativat lisätoimia.

Tarvitaan panostamista erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kykyyn olla osallisia yhteiskunnallisessa toiminnassa ja taloudessa. Erityistä huomiota vaativia ryhmiä ovat vammaiset, kansalliset vähemmistöt, maahanmuuttajat ja pakolaiset. Huono asuntotilanne ja erityisesti asunnottomuus ovat kasvavia ongelmia useissa jäsenmaissa. Tarvitaan kohdennettuja investointeja laadukkaisiin sosiaalipalveluihin, kuten lasten varhaiskasvatukseen, asumiseen sekä ihmisten kyvykkyyden ja osaamisen kehittämiseen.

Keskeinen haaste monille jäsenmaille on myös riittävien eläkkeiden ja tulotason takaaminen. Naisten ja miesten eläkeikä tulisi yhtenäistää ja kytkeä lakisääteinen eläkeikä elinajanodotteeseen. Uudistuksia tarvitaan terveyspalveluiden laadun kohottamiseksi, terveyspalveluihin pääsyn turvaamiseksi sekä terveysjärjestelmien kustannustehokkuuden parantamiseksi. Nämä haasteet koskettavat noin puolta jäsenmaista. Terveystuudistuksia tukemaan tarvitaan investointeja pitkäaikaishoitoon, jotta voidaan turvata riittävät, laadukkaat ja kustannuksiltaan kohtuulliset pitkäaikaishoitopalvelut.

Suomessa työttömyyttä kohdanneiden kotitalouksien määrä on ollut kasvussa. Samoin aineellista tai sosiaalista puutetta kokeneiden osuus väestöstä on kasvanut, vaikka on yhä EU:n keskiarvoa pienempi. Vähän koulutettujen vanhempien ja maahanmuuttajien lapsilla on suurempi riski syrjäytyä ja elää köyhyydessä. Terveystuollossa Suomen

keskeisenä haasteena on vähentää jonotusaikoja terveyspalveluihin pääsyn
helpottamiseksi. 32(33)

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely
SEUT 148 artiklan 2 kohta

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Sosiaalijaosto EU25 8.10.2019
EU-ministerivaliokunnan kokous 15.10.2019

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.10.2019

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Markus Seppelin (STM), markus.seppelin@stm.fi, +358 295 163 217
Jere Päivinen (STM), jere.paivinen@stm.fi, +358 295 163 347
Tallamaria Maunu (TEM), tallamaria.maunu@tem.fi, 050 3188 521

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

LIITTEET

Asiasanat	työllisyys- sosiaalipolitiikka- terveys- ja kuluttaja-asiat -neuvosto
Hoitaa	STM, TEM
Tiedoksi	EUE, OKM, OM, UM, VM, VNK, YM